

Michał Merczyński

Dyrektor Narodowego Instytutu Audiowizualnego

Szanowni Państwo,

W imieniu organizacji pozarządowych zrzeszonych w Koalicji Otwartej Edukacji korzystamy z możliwości, by przesłać uwagi do projektu regulaminu *Programu Dziedzictwo Cyfrowe*. Program Narodowego Instytutu Audiowizualnego jest - jak sądzimy - zgodny z oczekiwaniami społecznymi, dlatego popieramy tę inicjatywę, jednakże niepokojące wydają się nam zapisy dotyczące zobowiązań wnioskodawcy.

Z paragrafu VIII pkt. 8-10 wynika, że co najmniej 75% zdigitalizowanego w ramach projektu materiału musi zostać udostępnione odpłatnie lub nieodpłatnie na stronie internetowej wnioskodawcy, który jest licencjodawcą dla NInA. Co więcej, na ten materiał wnioskodawca jest obowiązany udzielić nieodpłatnej licencji niewyłącznej na rzecz NInA, Narodowego Archiwum Cyfrowego lub Biblioteki Narodowej. Instytucja digitalizująca utwory nie jest dysponentem autorskich praw majątkowych i zwykle podpisuje z autorem umowę niewyłączną. Jak Państwo chcecie ten dylemat rozwiązać?

Naszym zdaniem nie wydaje się uzasadnione wprowadzanie opłat za korzystanie przez użytkowników z utworów zdigitalizowanych za publiczne pieniądze, ani też prawa do nieudostępniania 25% zasobów. Nieuzasadnione wydaje się nam również wprowadzenie możliwości czerpania korzyści z tytułu udostępniania w internecie utworów, których digitalizacja została sfinansowana ze środków publicznych. Celem Państwa programu jest wsparcie fundacji lub stowarzyszeń, które potrzebują pieniędzy na digitalizację dotyczącą 100% zbioru. Naszym zdaniem nie wydaje się uzasadnione, ani w żadnym stopniu celowe, pozostawienie wyboru wnioskodawcy, jakie utwory udostępni na stronie internetowej oraz czy będą udostępnione odpłatnie. Wnioskodawca powinien udostępnić 100% materiału, na które pozyskał środki publiczne. Jeżeli obecne założenia zostaną w projekcie utrzymane, to celem

Programu nie będzie wsparcie procesu digitalizacji, który ma służyć dobru ogólnemu, ale będzie to przedsięwzięcie o charakterze komercyjnym, z którego wnioskodawca może czerpać korzyści majątkowe. Nie jest to dopuszczalne, gdyż stanowiłoby zaprzeczenie idei Programu.

Zwracamy także uwagę na problemy dotyczące utworów należących do kręgu domeny publicznej. Zalecenie Komisji Europejskiej z dnia 27 października 2011 r. w sprawie digitalizacji i udostępniania w Internecie dorobku kulturowego oraz w sprawie ochrony zasobów cyfrowych, wskazuje w punkcie 5, aby państwa członkowskie "usprawniały dostęp do zdigitalizowanych materiałów należących do domeny publicznej oraz ich wykorzystanie". Wśród wymienionych w tym punkcie narzędzi służących temu celowi znajduje się m.in. "dbałość o to, by materiały należące do domeny publicznej pozostały w domenie publicznej również po digitalizacji" oraz "promowanie możliwie najszerszego dostępu do zdigitalizowanych materiałów należących do domeny publicznej, a także możliwie najszerszego ponownego wykorzystania materiałów do celów niekomercyjnych i komercyjnych".

Stoimy więc na stanowisku, że całość zdigitalizowanych zasobów domeny publicznej powinna być w chwili zakończenia działań finansowanych ze środków programu "Dziedzictwo cyfrowe" udostępniona publicznie w internecie w postaci kopii wzorcowej zdigitalizowanego zasobu (wraz z metadanymi), bez opłat, znaków wodnych lub jakichkolwiek ograniczeń dostępu. Pragniemy również podkreślić, że realizując program należy zadbać, by grantobiorcy nie licencjonowali zasobów z domeny publicznej, chcąc spełnić wymóg z części VIII, punkt 9. Taki sposób udostępniania zasobów z domeny publicznej jest potwierdzony w innych dokumentach Unii Europejskiej, w szczególności w dokumentach dotyczących trwającej obecnie nowelizacji Dyrektywy 2003/98/WE w sprawie ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego, zakładającej rozszerzenie tych zasad na instytucje kultury, przede wszystkim w celu zapewnienia dostępu i ponownego wykorzystania zasobów domeny publicznej.

Należy również zawrzeć w regulaminie zapis wymagający, by zdigitalizowany zasób przynajmniej w jednym miejscu był udostępniony w sposób zgodny ze standardami, w szczególności w repozytorium zapewniającym opis zbioru poprzez metadane i udostępniającym je na potrzeby serwisu Europeana. Byłaby to dobra praktyka zgodna ze wspomnianym powyżej



Zaleceniem, które stwierdzają, że "Wprowadzenie przez państwa członkowskie przepisów zapewniających dostęp za pośrednictwem Europeany do wszystkich materiałów zdigitalizowanych za środki publiczne stanowiłoby bodziec dla rozwoju tej platformy i stworzyłoby jasne ramy dla dostarczania treści przez instytucje kulturalne – należy zatem propagować wprowadzanie takich przepisów".

Podsumowując, podkreślamy, iż regulamin powinien wyraźnie uregulować obowiązek udostępnienia 100% materiału, na który wnioskodawca otrzymał dofinansowanie oraz obowiązek nieodpłatnego udostępnienia na stronie internetowej wnioskodawcy, NInA lub odpowiedniego Centrum Kompetencji. W przypadku zasobów będących przedmiotem praw autorskich powinny one być dostępne przez internet przynajmniej do wykorzystania na zasadach dozwolonego użytku.

Uwagi zostały opracowane przez aktualnych członków Koalicji Otwartej Edukacji, a są nimi: Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego, Fundacja Wolnego i Otwartego Oprogramowania, Stowarzyszenie Wikimedia Polska, Fundacja Nowoczesna Polska, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Fundacja Liternet, Fundacja Nowe Media, Stowarzyszenie OpenStreetMap Polska, Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie, Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Fundacja Orange, Centrum Cyfrowe Projekt: Polska, Collegium Artium, Stowarzyszenie EBIB.

Z wyrazami szacunku,

Przewodnicząca KOED, Bożena Bednarek-Michalska

bozena@umk.pl



Sekretariat Koalicji Otwartej Edukacji prowadzi
Fundacja Nowoczesna Polska
Koalicja Otwartej Edukacji
Marszałkowska 84/92 lok. 125
tel./fax +48 22 621 30 17 <http://koed.org.pl>